

cifixus est pro te. Intuere quomodo a Juda Judæis traditur, et quam viliter pertractatur, blasphematur et colaphizatur, judicatur et condemnatur, exspoliatur et flagellatur; ad ultimum vero contumeliis et opprobriis affectus inter duos latrones suspenditur: clavis cruci affixus, sputis derisus, spinis coronatus, lancea perforatus. Ex omnibus partibus sanguis emanat, et inclinato capite emittit spiritum. Ita Redemptor tuus moritur pro te: et tu nescio eujusmodi sordida cogitatione sordidaris in mente! Sufficere posset hæc cogitatio ad excludendas omnes illicitas cogitationes. Sed ecce ad alia transeamus.

45. Considera quomodo morieris, quando aliqua gravi infirmitate vexatus, et ad extrema deductus, ibi ad terram projectus, inter longa suspiria et difficiles singultus, inter diversos dolores et timores animam expirabis. Tunc veniet corpus in pallorem et horrorem, in saniem et fetorem: erit vermis et cibus vermium. Animam vero mox capient et rapiant larvales illæ facies, quæ eam in exitu præstolantur: et ex omni parte terrebut eam dæmones terribiles et horribiles. Cogita quis eam defendet a rugientibus preparatis ad escam: quis consolabitur eam, cum teterrima illa monstra dæmoniorum occurrentia sibi catervatim ruere videbit: aut quis deducet per ignotam regionem. Attende etiam quam subito venit dies ultima: subito venit, et forsitan hodie erit. Jam adest; jam præsentaberis ante tremendum Judicem: accusaberis multis et magnis offensis; non uno, non paucis, sed innumeris criminibus; non parvis, sed immensis; non dubiis, sed certis; non brevi accusatione, sed tam longa, quam longa est tota vita, non uno accusatore, sed tot quot sunt delicta tua. Ipse Judex erit districtus accusator tuus. Omnes etiam spiritus boni et mali coram Deo te accusabunt cum eo. Boni, quia **353** Deo debent æquitatem; mali, quia tuam servant iniquitatem. Tot iudicibus et populis astabis, quot præcesserunt te in opere bono. Tot arguentibus confunderis, quot, tibi præbuerunt bene vivendi exemplum. Tot convinceris testibus, quot te monuerunt bonis sermonibus, et justis actionibus. Omnibus populis nudabuntur iniquitates tuæ, et cunctis agminibus patebunt universa scelera tua, non solum actuum, verum etiam cogitationum et locutionum.

26. Multa vero peccata tunc prouent ex improviso, quasi ex insidiis, quæ modo non vides, et forsitan plura et terribiora his quæ nunc vides. Undique erunt tibi angustiae. Hinc erunt accusantia peccata; inde, terrens justitia: subtus, patens horridum chaos inferni; desuper, iratus Judex: intus, urens conscientia; foris, ardens mundus. Si justus vix salvabitur, peccator sic deprehensus in quam partem se premet? Latere erit impossibile: apparere intolerabile. In tanto discrimine torquebit te tua conscientia male sibi conscia, cruciabunt cordis arcana. Cogente etiam conscientia, tu ipse eris accu-

sator et judex tuus. Convictus teste propria conscientia, et testibus oculis ipsius Judicis, fugere non poteris: sed tremens et anxius stabis suspensus ad gravissimam sententiam in angusto periculo et in periculosa angustia, tanquam illico recepturus quod in perpetuum amittere non poteris. Judex tunc erit vehementer iratus, et terribiliter districtus: sententia ejus semel lata erit immutabilis: tortores horribiles, qui nunquam miserentur, erunt parati, ut, data sententia, te damnatum ad tormenta rapiant. Tormenta erunt sine intervallo et sine temperamento: timor conturbabit te, cum terra aperietur coram te, et tu ruës et cades in stagnum sulphuris ardentis et fetentis. Ignis exterius carnem tuam comburet; vermis interius conscientiam corrodet: ibi eris sine fine, sine spe veniæ et misericordiæ. Omnia vero gehennæ supplicia superabit, Deum non videre, et bonis carere, quæ in potestate habuisti obtinere.

47. Si vis omnes malas cogitationes a corde tuo expellere, hæc sæpe cogita. Ibi namque est cogitatio tua, ubi est affectio tua; ibi cor tuum, ubi est desiderium tuum: quoniam illud sæpius in cogitatione volvimus, cujus amore plus affecti sumus. In cogitatione sua cadit quisque, vel stat. Si bona cogitas, cogitatio tua sancta custodit te. Si mala cogitas, Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictum, et auferet se a cogitationibus quæ sunt sine intellectu (*Sap. 1, 5*); eritque templum Dei spelunca diaboli: quoniam quem Deus deserit, diabolus arripit. Spiritus sanctus suggerit bona et dulcia: spiritus malus mala et amara, vana, inutilia, et immunda. Et ideo quacumque hora mala cogitatio cor tuum tangit, non consentias illi: nec sinas eam in corde tuo manere, sed illico repelle. In initio cogitationis iniquæ resiste, et fugiet a te. Nam ante Dei oculos non volant vacuæ cogitationes nostræ: nulla momenta temporis in animum transcendent sine statu retributionis. Cogitatio prava delectationem parit, delectatio consensum, consensus actionem, actio consuetudinem, consuetudo necessitatem, necessitas mortem. Sicut vipera a filiis suis in utero positis lacerata perimitur, ita nos cogitationes nostræ intra nos nutritæ occidunt. Dæmonum est malas cogitationes suggerere: nostrum est illico illas expellere. Nam in animo nostro eas jacere, nostræ attinet voluntati, et propriæ deputatur culpæ. Voluntate namque sua cadit qui cadit, et voluntate Dei stat qui stat. Cogitatio tamen immunda mentem non inquinat cum pulsat, nisi cum hanc sibi per delectationem subjugat.

CAPUT XXIII.

De damnis peccati superbiæ, invidiæ, et detractionis.

48. Superbia sicut est origo omnium criminum; ita est ruina omnium virtutum. Ipsa enim est in peccato prima: ipsa in conflictu postrema. Ipsa autem in exordio mentem per peccatum prosternit: aut in fine de virtutibus dejicit. Idcirco est omnium peccatorum pessima; quia tam per virtutes, quam per

vitia humanam **354** mentem exterminat. Cætera vitia solas illas virtutes impetunt, quibus ipsa destruantur; ut luxuria pudicitiam, ira patientiam: sola vero superbia contra cunctas animi virtutes se erigit, et quasi generalis ac pestifer morbus omnes corrumpit. Idcirco nisi omnia opera nostra humilitas præcesserit, comitata et consecuta fuerit; proposita quam intueamur; apposita cui adhæreamus; interposita qua reprimamur: totum de manu extorquet superbia. Quantalibet sit justitia operis, apud internum judicem nulla est, si hanc elevat tumor mentis. Perit revera omne quod agitur, si non sollicitate in humilitate custodiatur. Signa superbiæ hæc sunt: clamor in locutione, amaritudo in silentio; dissolutio in hilaritate, furor in tristitia; honestas in imagine, inhonestas in actione, rancor in reprehensione.

46. Invidia est animi tineæ. Sensus comedit, pectus urit, mentem afficit: cor hominis quasi quædam pestis depascit, et cuncta bona ardore pestifero devorat. Invidus alienum bonum, suum facit invidendo peccatum. Cum peccatores quosque conspicimus, non facile eos judicemus, sed magis defleamus; quia in similibus aut lapsi sumus, aut labi possumus. Si vis delinquentem corripere, aperte increpa, nec occulte mordeas. Quid enim prodest, si me nesciente aliis mala mea referas? Væ illi qui suam reunit corrigere vitam, et alienæ non desinit detrahare. Si vis detrahare, tua in te peccata retorque: non aliorum delicta, sed propria cerne. Nunquam enim aliis detrahes, si te bene inspexeris. De malo alieno ostium non coinquines; non detrahas peccanti, sed condole: quoniam grave peccatum est detractio. Detrahentes et audientes pari reatu retinentur. Sicut irasceris alteri quando detrahit tibi: sic irasceris tibi quando detrahis alteri. Detractio est mordacior quam vera cordis reprehensio.

CAPUT XXIV.

Varia monita de vitanda curiositate, mendacio, vaniloquio, et vindictæ studio.

50. Multos seducit curiositas. Tamdiu quisque sua peccata ignorat, quamdiu curiose aliena considerat. Qui semetipsum aspicit, non quærit quid in aliis frequenter reprehendat; sed in semetipso quid luceat. Quod inter se loquuntur homines, nunquam scire desideres. Omne etiam genus mendacii sumopere fuge. Nec casu, nec studio loquaris falsum: quia os quod mentitur occidit animam (*Sap. 1, 11*). Per nullam fallaciam vitam alicujus defendas. Fuge inhonestas verba: rejice verbum quod non ædificat audientes. Vanus enim sermo cito polluit mentem: et facile agitur, quod libenter auditur. Vanus enim sermo, vanæ conscientiæ est index. Mores hominis lingua pandit; et qualis sermo ostenditur, talis animus comprobatur: quoniam ex abundantia cordis os loquitur (*Matth. 12, 34*). Sermo vanus non erit absque judicio; quia ab omni rectitudinis statu depon appetit, nec contumeliam sensit. Discerne te tuo pereunt, qui per verba vana dilabuntur. Qui laudem

judicio, non alieno. Nemo enim magis scire potest quis scis, sicut tu, qui conscius es tibi. Quid enim prodest dum malus es, si bonus prædiceris? Qualis haberi vis, talis esto.

Si sapiens fueris, te semper habebis eundem.
Stude loqui non quod libet, sed quod oportet. Qui otiosum verbum non reprimit, ad noxia cito transit. Magna virtus est, si non lædas a quo læsus es: magna gloria est, si cui nocere potuisti, parcas.

Nobile vindictæ genus est ignoscere victo.
Quidquid tibi contigerit adversi, pro tuo peccato evenit tibi. Tempera ergo dolorem tuum, et dic: Juxta modum delictorum parva datur ultio. Mala aliorum hono tuo supera. Vince malitiam bonitate: detrahentium errores dissimulando calca: non sis in pace infidus, nec levis in amicitia. Odientes ad pacem invita, discordantes ad concordiam revoca.

355 CAPUT XXV.

Varia et præclara morum documenta proponit.

51. Conscientia hominis abyssus multa. Sicut enim abyssus exhauriri non potest; sic cor hominis evacuari a cogitationibus suis non potest: sed continua volubilitate in eo volvuntur. Mare magnum est, et spatiosum manibus; illic reptilia quorum non est numerus (*Psal. 103, 23*). Sicut enim reptile latenter repit, et sinuosis anfractibus huc et illuc deambulat ita conscientiam hominis venenatæ cogitationes intrant et exeunt; ut nesciat homo unde veniant, aut quo vadant. Hoc bene cognoverat, qui dicebat: *Pravum est cor hominis, et inscrutabile; et quis cognoscet illud (Jerem. 17, 9)*? quod scutationem non recipit, nec cognitionem.

52. Nulla pœna gravior est prava conscientia. Mala conscientia propriis agitur stimulis. Si publica fama te non damnat, propria conscientia te condemnat: quoniam nemo potest se ipsum fugere. Vis nunquam esse tristis? Bene vive. Bona vita semper gaudium habet: conscientia rei semper in pœna est. Ita clemens esto in alienis delictis, sicut in tuis: nec quemquam districtius quam te judices. Sic alios judica, ut ipse judicari cupis. Lex tua te constringit. Judicium quod aliis imponis, ipse portabis. Nullum ante judicium condemnes: ante proba, et sic judica. Non enim qui accusatur, sed qui convincitur, reus est. Valde periculosum est de suspitione quempiam judicare. In ambiguis, Dei judicio serva sententiam. Non eligas cui miserearis, ne forte prætereas illum qui meretur accipere. Omnibus (29) te tribue, si potes, quoniam incertum est pro quo magis pleceas Deo. Major sit benevolentia, quam quod datur; quoniam tale erit opus tuum, qualis fuerit intentio tua. Qui cum tristitia manum porrigit, fructum remunerationis amittit. Non est misericordia, ubi non est benevolentia. Non auferas uni, unde tribuas alteri; quoniam nil prodest si inde alium reficis,

(29) Videtur deesse, *petentibus*.

unde alium inanem facis. Abjice a te quicquid tuum bonum propositum impedire potest: contemne vivens quæ post mortem non habere potes.

35. Difficile est, imo impossibile, ut presentibus quis fruatur bonis, et futuris: ut hic ventrem, et illic mentem impleat; de deliciis transeat ad delicias; ut in terra et in cælo gloriosus appareat. Si vis cum lætitia animi vivere, noli multa habere. Istam quisque finiens vitam, nisi quod meruit in ipsa, non potest habere post ipsam. Quanto namque inferius delectamur, tanto a superno amore disjungimur. Nullus sit casus quem non meditatio tua præveniat: nullus sit casus qui te imparatum inveniat. Propone nihil esse quod tibi accidere non possit. Vita foveam, in quam vides alium coram te cecidisse. Aliorum perditio tua sit cautio. Dum nescimus, repente mors venit. Nescimus enim quid hodie nobis contingat: et ignoramus an hac nocte animam nostram conditio mortis deponat. Quotidie ad finem vitæ tendimus, et ad mortem properamus. Idcirco singulis horis cogitare debemus, quo singulis momentis properamus. Unde Dominus ait per prophetam: *Perditio tua, Israel, ex te: tantum in me auxilium tuum* (Osee XIII, 9). Quasi diceret: Ut pereas, imputa tuo merito; ut salveris, meo auxilio. Nunquam oportet penitentem habere securitatem de peccatis. Nam securitas negligentiam parit, et sæpe incautum ad vitia transacta reducit. Non solum gravia, sed et levia cavenda sunt peccata. Multa enim levia unum grande efficiunt: sicut solent de parvis et minimis guttis immensa flumina crescere. Non est dubium quod qui casti perseverant et virgines, angelis Dei efficiuntur æquales.

CAPUT XXVI.

De ventris importunitate et versutia diaboli.

54. Nullus homini tam improbus exactor est, quam venter, qui quotidiana famis exactione te urget. Cum cæteris vitiis, etsi interdum nascimur, interdum **356** tamen cum eis non morimur: sed cum isto nascimur, et cum isto morimur. Multis creditoribus reliquit me obnoxium pater meus: sed ab omnibus liberatus sum. Unus tamen superest a quo liberari non possum, id est venter. Venter præcepta non audit: poscit, appellat. Non est tamen modestus creditor: parvo dimittitur, si modo dederis ei quod debes, non quod potes. Quosdam præsciens Deus peccare posse, in salutem flagellat eos infirmitate corporis, ne peccent: ut eis utilius sit frangi languoribus ad salutem, quam remanere incolumes ad damnationem. Est pernicioza sanitas, quæ ad inobedientiam ducit: est et salubris infirmitas, quæ per divinam correptionem mentem a duritia frangit et humiliat.

55. Diabolus quando decipere quemquam tentat, prius naturam uniuscujusque intendit: et inde se applicat unde aptum hominem ad peccandum aspiciat. Blandis et lenibus mentibus luxuriam, aut vanam gloriam proponit: asperis vero mentibus iram, superbiam, vel crudelitatem. Adversarius noster

A cum ab exteriori sensualitate se videt exclusum, interiora collectis viribus aggreditur et ingreditur: sed spiritualis homo qui omnia judicat, ejus astutias non ignorat. Reprimit quod potest; quod non potest, tolerat: quia etsi latratum canis sustinet, morsum non timet. Mordet, cum ad consensum pertrahit: latrat, cum suggerit; et tunc non vulnerat, sed coronat; quoniam etsi resistentem fatigat, non obligat nisi consentientem.

CAPUT XXVII.

De oratione, et modo recte orandi.

56. Oratio est mentis devotio; id est conversio in Deum per pium et humilem affectum. Humilem ex conscientia infirmitatis propriæ: pium ex consideratione divinæ clementiæ. Nullo alio modo Deus citius ad misericordiam flectitur, quam si animus deprecantis ad eum toto devotionis affectu convertatur. Nil ita Deum complectitur, quemadmodum purus mentis affectus. Idcirco cum orare volueris, solus solitudinem cordis tui ingredi: et collecto spiritu tuo, integra mente et vacua curis, orationis domum intra: et stans coram Deo ante unum aliquod de altaribus, orationis instantia cælos penetra: et præsentatus choris cælestium, in ipsorum præsentia miserias et calamitates, quas pateris, miserandus deplora. Prode tuam necessitatem, posece eorum pietatem, et eo confido in eo qui dixit, *Petite, et accipietis* (Luc. XI, 9), quoniam si perseveraveris pulsans, non exibis inde vacuus. Sic ora cum oraveris, quasi sis assumptus et præsentatus ante faciem majestatis in excelso throno: ubi millia millium ministrant ei, et decies centena millia assistunt ei (Dan. VII, 10). Tunc veraciter oramus, quando aliunde non cogitamus. Sine intermissione orare debemus (I Thess. V, 17). Nam sicut nullum est momentum, quo homo non fruatur ut utatur Dei pietate et misericordia: sic nullum debet esse momentum, quo eum præsentem non habeat in memoria. Felix anima, quæ omnes evagationes mentis in unum studet colligere, et in illo veræ felicitatis fonte desiderium figere. Quando oramus, Spiritum sanctum ad nos vocamus. Oratio cordis est, non labiorum. Neque enim verba deprecantis Deus intendit; sed orantis cor aspiciat. Vis virtutes tuas augere? Prodere noli. Quod manifestando potes amittere, tacendo custodi. Quibusdam enim concessum est tantum bene agere, et fructum boni operis non habere: quod ipsi sibi auferunt per studium humanæ jactantiæ. Sicut glacies calore dissolvitur, ita virtus ore laudantis.

57. Cum ad cor meum redire volo, desideriorum carnalium turbæ tumultusque vitiorum, tentationibus suis cogitationem meam dissipant, et intentionem cordis in oratione perturbant. Et dum converti ad Deum post perpetrata vitia studeo, et contra hæc eadem vitia, quæ perpetravi, illum exorare conor; occurrunt cordi phantasmata peccatorum quæ feci, et mentis meæ aciem reverberant, confundunt animum, et deprecationis meæ vocem premunt.

Ita mala quæ feci, cogitationi **357** meæ suis imaginibus impressa, in ipsa mea oratione me conturbant. Cæterum quanto graviore tumultu cogitationum carnalium premor, tanto ardentius orationi insistere debeo. Et quantum peccatorum meorum phantasmata in oratione plerumque patior; tantum necesse est ut intentio cordis mei quo durius repellitur, tanto valentius insistat orationi: quatenus cogitationis illicitæ tumultum superet, atque ad pias aures Domini nimietate suæ importunitatis tandem irrumpat, donec cogitationes malas manu sancti desiderii ab oculis cordis abigat. Hæc est vera tranquillitas, cum tota mens in se ipsa colligitur, et in uno æternitatis desiderio immobiliter figitur. Debet proinde fluctuationem cordis restringere, et ad unius veri gaudii desiderium, cogitationum et affectionum motus colligere.

CAPUT XXVIII.

De vitiis et abusibus linguæ, cantus, juramenti, etc.

58. Multum loqui, stultitia est: quoniam in multiloquio peccatum deesse non potest (Prov. X, 19). Lingua dicitur, quia lingit. Lingit adulando, mordet detrahendo, occidit mentiando. Ligat, et ligari non potest: labilis est, et teneri non potest; sed labitur et fallitur. Labitur ut anguilla, penetrat ut sagitta; tollit amicos, multiplicat inimicos; movet rixas, seminat discordias. Uno ictu multos percutit et interficit. Blanda est et subdola, lata et parata ad exhaustiendâ bona, et miscenda mala. Qui custodit linguam suam, custodit animam suam (Prov. XXI, 23); quoniam mors et vita in potestate linguæ est (Prov. XVII, 21). Qui linguam suam et ventrem custodire non potest, monachus non est. Cujus peccatum quisquis sequitur, necesse est ut ejus poenam sequatur. Uniuscujusque casus tanto majoris est criminis, quanto priusquam caderet, majoris erat virtutis. Per quæ peccasti, per hæc torqueberis. Secutus es carnem; flagellaberis in carne. Crimen non est in rebus, sed in usu agentis. Sæpe prolixa lectio, longitudinis causa memoriam legentis obliterat.

59. Sunt quidam voce dissoluti, qui vocis suæ modulatione gloriantur: nec tantum gaudent de dono gratiæ, sed etiam alios spernunt. Tumentes elatione, aliud cantant quam libri habeant: tanta est levitas vocis forsitan et mentis. Cantant ut placeant populo, magis quam Deo. Si sic cantas, ut ab aliis laudem quæras; vocem tuam vendis, et facis eam non tuam, sed suam. Habes in potestate vocem tuam, habeto et animum. Frangis vocem, frange et voluntatem. Servas consonantiam vocum, serva et concordiam morum; ut per exemplum concordēs proximo, per voluntatem Deo, per obedientiam magistro. Cave ne, sicut delectaris alitudine vocis, delecteris elatione mentis. Nec diviti obsunt opes, si eis bene utatur: nec pauperem egestas commendabilem facit, si inter inopiam sordes peccati non caveat.

A 60. Quacumque arte verborum quis juret, Deus qui conscientiæ testis est, ita hoc accipit, sicut ille, cui hoc juratur, intelligit: qui vero dupliciter jurat, dupliciter reus fit, quia et nomen Domini in vanum assumit, et proximum dolo capit. Sæpe Deus hic puniri tolerat, quos ad salutem perpetuam parat. Jucunditas cordis est vita hominis. Cor pravum dabit tristitiam. Omnis boni impedimentum est tristitia. Humilitas nec ipsa irascitur, nec alios irasci permittit. Humilitas est, si quando peccaverit in te frater tuus, antequam illum peccasse poeniteat, dimiseris illi. Unusquisque talem indulgentiam accepturus est a Deo, qualem ipse dederit proximo suo in se peccanti. Frustra Deum propitiari sibi quærit, qui cito placari proximo negligit. In tua infirmitate non te despicias, sed ora Deum, et curabit te. Sæpe multos Deus non exaudit ad voluntatem, ut exaudiat ad salutem. Duobus modis oratio impeditur, ne impetrare quis valeat postulata: hoc est, si aut mala quisque committit, aut si delinquenti in se debita non dimittit.

61. Vera confessio et vera poenitentia est, quando sic poenitet hominem peccasse, ut crimem non repetat. Nihil pejus est quam culpam cognoscere, nec deslere. Si videris aliquando persecutorem tuum nimis sævientem, scito **358** quia ascensore suo dæmone perurgetur. Omnis homo qui alium in corpore persequitur, prius ipse in corde persecutionem sustinere cognoscitur. Super tria firma sedet humilitatis perfectio: ut attendat homo quid fuit ante ortum, quid est ab ortu usque ad occasum, quid erit post hanc vitam. Unde enim superbiat homo, rememorans quod fuit vile semen, et sanguis coagulatus in utero; postmodum in deserto hujus vitæ miseris expositus et peccato; tandem cinis, et esca vermium futurus in tumulo?

Unde superbiat homo, cujus conceptio culpa, Nasci poena, labor vita, necesse mori?

Quando vel quomodo, vel ubi, nescire?

CAPUT XXIX.

De cordis instabilitate confessio poenitentis et responsio patris spiritualis.

62. Solus solitudinem cordis mei ingredior, et cum corde meo paulisper confabulor, ab ipso quærens de ipso et de his quæ circa ipsum sunt. Cor meum, cor pravum, vanum et vagum, omni volubilitate volubilius: de uno in aliud vago incessu transit, quærens requiem ubi non est. In omnibus enim quæ videntur, requiem quæsi, et veram requiem in eis invenire non potui. Deinde rediens ad me, consistere in me ipso non possum: quoniam mens mea valde levis, multumque instabilis, vaga et profuga, ubique se variat, undique fluctuat; quia vult et non vult pigra, consilia mutat, voluntates alternat, similis folio quod a vento movetur et circumfertur. Inde est quod cogitationes meæ vanæ et importunæ me trahunt, et ducunt modo ad forum, modo ad litigia altercantium, nunc ad convivia pinguium, nunc ad immunda libidinum. Modo sordida

itillatione caro inflammatur; nunc vero fœda cogitatione animus sordidatur: et cum confusionis meae caliginem declinare volo, non valeo. Sic, sic dum me diligenter inspicio, tolerare me ipsum non possum. Non est enim hora diei, nec momentum temporis, quo Creatorem meum in aliquo non offendam, et imaginem suam in me aliquo modo non obfuscem. Vitam meam cum diligenter exploro, quotidiana confessione confiteri non possum pessima vitiorum germina, quæ in me quotidie repullulant. Ecce audisti, pater, abominationes meas malas et pessimas; et adhuc scias multo pejora et iniquiora in angulis cordis mei latere, quæ ad lucem veræ confessionis venire erubescio. Verumtamen si Dei consilium habes, consule quid agendum sit.

63. Cum per pravas ineptasque cogitationes vagamente discurras, deceptoris spiritibus tentandi aditum in te aperis. Et ita te a Deo separas, quoniam perverse cogitationes separant a Deo, et Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictum, et auferet se a cogitationibus quæ sunt sine intellectu (*Sap. 1, 3, 5*). Mens vero instabilis et inquieta, dum semper nititur apprehendere quod appetit, desideriis suis circumagitata nunquam requiescit. Ideo in uno æternitatis desiderio immobiliter debet figi. Peccata autem tua confiteri non erubescas: quoniam omnia in confessione lavantur; et nullum peccatum dimittitur, nisi prius confiteatur. Prosequere igitur, et si ad perfectam sanitatem pervenire desideras, quidquid conscientiæ stomachum gravat, totum vomitu puræ confessionis evomere non differas. Virus enim vitiorum, nisi, festinanter ejiciatur, prius interiora corrumpit; deinde ad exteriora ebulliens, totum corpus occupat et maculat.

CAPUT XXX.

Pergit penitens aperire conscientiam et statum animæ suæ coram patre spirituali.

64. Quoniam Ægyptium tuum non abominaris, sed foves et instruis; manifestabo tibi, non solum peccata actionum, verum etiam cogitationum. Audi ergo miseriam meam. Sæpe veniunt ad mentem meam cogitationes innumeræ et surgunt affectiones multæ, et sollicitant me de cura corporis, et suggerunt multa de **359** usibus necessitatis. Conveniunt ibi ad consulendum, veraciter autem ad decipiendum: et congregantur consilarii multi, et consiliatores vani, imo deceptores veri. Congregantur autem quasi in consilium unum, et quasi ad quærendum consilium bonum, et dantur in commune consilia multa, sed inutilia et vana; quia consilium vanitatis est, et totum eorum consilium de vanitate est. Suadent mihi sanguinem minuere, ut possim pausare, et lautiores cibos sumere; remanere de vigiliis, ut satis possim dormire. Consulunt corpus recreare ne deficiat, carnem fovete ne tabescat, abstinentiam aliquantulum relaxare, quieti parumper indulgere: et in hunc modum agitur de cura corporis, cura superflua, et de vanitate ventilatur quæstio vana, et

A super hujusmodi inutili negotio consumitur sæpe hora una.

65. Qui carnis suæ desideriis non resistit, et motus cordis sui custodire negligit; ita tandem prava consuetudine illigatur, ut postmodum etiam volens eis resistere non possit. Propterea quoties hujusmodi consiliarios improbos et iniquos in unum convenire sentis; non eis consentias, sed illico excute te, nunc ad orationem, modo ad operationem, sæpe autem ad meditationem; nec prius cesses, donec illi evanescant. Intuere quomodo Christus stetit in cruce; considera quomodo morieris, vel ubi, vel quando: statue te ante terrificum tribunal tremendi Judicis; descende usque ad infernum inferiorem, et ibi cerne quomodo pro peccatis suis animæ puniuntur. Talis etenim cogitatio probatissimum remedium est contra turpes cogitationes.

CAPUT XXXI.

Confessio penitentis de cura carnis, et vitiiis gulæ.

66. Quoniam verba delictorum meorum audire non dedignaris, sed patienter auscultas, fateri oportet quod adhuc fatendum est. Cum supradictis consiliariis iniquis et iniqua consulentibus acquiesco, et eorum consilia libenter recipio; adsunt subito cogitationes pravæ, assurgunt affectiones perverse, multum sollicitæ, sed parum discretæ, quomodo carnem meam delicatissime foveam; quæ quantumcumque suavissime nutriatur, semper caro est. Offerunt mihi infirmitarium; sed quoniam turpe est in illo diu permanere, equitandi occasionem quærunt et inveniunt. Nec mora, equi parantur, cadi implentur, hospitia eliguntur, et quæ sunt necessaria in via, ligantur et parantur. Vocor, et vocatus venio. Injungitur mihi obedientia illa: ego vero metuens ex meo desiderio vilescere, recuso ore, quod corde desidero; acquiesco tanquam coactus, et ideo lætus ascendo, et iter arripio. Proh dolor! religio relinquatur, et silentium rumpitur: hinc inde volant verba vana et inutilia, forsitan et detractoria. Sic confabulando sæpe consumitur dies integra. Venio ad hospitium, assideo ad mensam, apponitur panis albus et vinum bonum, piscis et caseus, ova, etc. Interea recurrit animus ad fratres qui sunt in conventu, et grave est mihi ut dissimiliter ab eis reficiatur; et epuler splendide, illis aride reficientibus: et remordet me conscientia mea, si pro faba piscem, si pro cepe seu milio caseum, si pro mica gastellum ad refectionem sumam; si vinum bibam, et fratres aquam.

67. Gula vero exspectationis impatiens, invitat et instigat, ut comedam et bibam. Dicit enim: Non debes esse molestus ei qui te charitative suscepit, sed ad nutum illius te per omnia debes habere, et monitis illius libenter obedire, et impensa beneficia cum gratiarum actione percipere, quoniam nihil respuendum est quod cum charitate offertur. Charitatis est ut quod ille tibi apponit, cum ipso pariter de eodem sumas ne scandalizetur si viderit te aliud quam se comedere. Ita ergo fac ut convenit,

Communicata et participa cum hospite, sicut scriptum est: *Comedentes et bibentes quæ apud illos sunt* (*Luc. x, 7*). Ego vero his persuasionibus victus, communico et participo cum hospite pro hospite. Et quoniam de alieno ministratur, et non de proprio, incipio mihi esse indulgentior, et manu largior. Prosequor causam pro qua veni ad mensam. **360** Nam comedo et bibo profuse, sicut mos est: et multiplicantur fercula et pocula, donec et venter gravetur, et cerebrum turbetur: nec arguitur superfluitas, quam excusat hospitalitas. Sic, sic mei oblitus, dum gulæ appetitum sequor, oblivisci mox incipio quid faciant fratres in refectorio; et cadit a memoria faba, caulis, panis durus, et aquæ potus. Sicut fabula, sic est vita mea. Timeo etiam ne ego met sic fabulando fabula efficiatur, si sine bonis operibus inveniar. Dico ergo mihi quid debeo facere, et quomodo possim gulam continere, ne tam parvi bidelli servus efficiatur.

68. Gula semper est in pugna, et in culpa. Sive manduces, sive bibas, adest illa tecum pugnatura: si bene non pugnas, certe vinceres ab illa; quæ cum multis pugnat, et a paucis expugnatur. Tu ergo tanto vehementius illam expugna, quanto manifestius illam esse expugnandam cognoscis. Et quoniam ad Dei cognitionem pervenire non potes, nisi per cognitionem tui; iterum atque iterum discute te ipsum, si forte aliquid in te lateat quod Deo displiceat. Videre enim Deum non potes, nisi mundo corde: nec fiet cor jucundum, nisi prius fiat mundum ab omni contagione.

CAPUT XXXII.

Accusat se penitens de confessionis vitiiis et de invidia.

69. Multa habeo adhuc tibi dicere, sed confiteri erubescio. Verumtamen, quia aliter Deum videre non possum, aperiam tibi cor meum. Fateor quoniam peccata mea recogitare neglexi, et ideo multa oblivioni tradidi. Cognita autem non omnia confessus sum, propter multitudinem. Quæ vero confessus sum, non pure sum confessus propter turpitudinem, aut omnino celavi. Quæ autem sive bene, sive male sum confessus, non digne flevi, propter vetustatem, et inveteratam consuetudinem. Confessus sum cui non debui; et cui confiteri debui, celavi; et, quod pejus est, de confessione inanem gloriam quæsivi. Manifesta vero peccata excusavi, cum de illis convictus fui, vel, quod deterius est, defendi. Culpam meam præ rubore confusionis palliavi. Sic, sic peccatis peccata semper accumulo, et vitam meam quotidie corrigere dispono: semper autem de die in diem differo, et dum hoc in futuro fieri propono, fit ut illud futurum semper sit futurum, imo fortassis nunquam futurum. Domine Deus meus, quamdiu ponam consilia in anima mea? (*Psal. xii, 2*). Quæ utilitas in sanguine meo, dum descendero in corruptionem? (*Psal. xxix, 10*). Non est vitium cui aliquo modo non servierim. Omnia enim contendunt de me, cujus potissimum videar.

A Verumtamen super omnia vitia, invidia me persequitur. Pestis hæc ubique me torquet. Da ergo consilium quomodo illa effugere valeam.

CAPUT XXXIII.

Responsio patris spiritualis de invidia.

70. *Tristius [al. justius] invidia nihil est, quæ [protinus ipsum*

Auctorem torquet discruciatque suum.

Omnino igitur fugienda est et execranda; quoniam in illa Deus offenditur, proximus læditur, animus affligitur. Invidia etenim semper torquet possessoris sui animum, quamvis sæpe lædere non possit suum, erga quem sævit, proximum. Sed cum mala sit omnis invidia, pessima tamen est hujus mali species, quæ sub specie sanctitatis suas exercet injurias. Sæpe enim quando sævit in proximum ex vitio iracundiæ, vel veneno invidiæ, fingit sibi cogitatio quod faciat illud zelo justitiæ. Læsus namque quilibet a proximo suo, non jam eum facile respicere potest simplici oculo. Displicet sibi quidquid ab illo fieri considerat. Omni fere hora tacita apud se cogitatione illum accusat. Surgunt causæ quotidie innumerae, quæ illum culpabilem ostendunt: occurrunt rationes multæ, quæ illum reum, illum esse puniendum convincunt. Crescit autem sæpe eousque malum, ut apud Deum esse credat se reum, nisi illum severius corripiat, et de sua perversitate redarguat. Loquitur enim apud se hujusmodi maligna **361** cogitatio; Usquequo illum talem tolero? Consentire ei comprobatur, si eum non corripio; consentiens autem Deum offendo. Corripiam ergo eum, ne Deum offendam: nihil enim pro mea, sed pro Dei injuria ulciscenda totum facio. Imo sic illum sibi restituum: proximum enim corripere, et eum castigare, hoc non est proximo nocere, sed prodesse velle. Sic sæpe apud se loquitur maligna cogitatio: excæcavit enim eam malitia sua. Et putat odium suum amorem esse, et injuria sua justitiam exercere. Conveniunt itaque undique hujusmodi malignæ cogitationes ad mentem, et fingunt se ad obsequium Dei convenire, non autem suum odium exercere velle. Considera ergo adhuc frequenter, cogita vehementer, investiga diligenter conscientiam tuam, ut scias quid corrigere, seu etiam unde debeas gratias agere. Valde enim utile et pernecessarium est, ut scias quid desit tibi, quid vis, quid cupis, et quid habere optas.

CAPUT XXXIV.

Accusatio sui de variis, vagis et otiosis cogitationibus, et responsio patris spiritualis.

71. Facilius atomos mundi possem dinumerare, quam motus cordis mei. Velocitas animalium et volatilium meis motibus æquiparari non potest. Cogitationes meas non est qui possit comprehendere. Desideriorum meorum non est modus. Nunc illa, nunc ista cogito et desidero, nec ista, nec illa habere possum. Dum corpore vaco, cogitationibus per diversa loca vagor. Nulla hora, nullo temporis momento quiesco: sed in momento, in ictu oculi per multa spatia locorum discurrens, novas creaturas

creo; et iterum easdem eadem facilitate deleo, vel alio atque alio modo multipliciter vario. Illud vel illud habere desidero, talis vel talis esse cupio, quasi Deus illud dare, vel talem me facere nescierit, aut non potuerit.

72. O custos cordis, quam modicum et cupidum cor habes! parvum est, et magna cupit. Vix ad unius milvi refectionem sufficere posset, et totus mundus ei non sufficit. Solo corde per totum mundum vago motu discurre. Sine pedibus curris, sine manibus operaris, alas non habes, et volare non cessas. Divitias quotidie congregas, et satiari non potes: epulas ad refectionem paras, et inde non comedis: hæc et illa cogitas, et falsum est quod cogitas. Audi quomodo, ut de cætero tibi caveas. Forsitan cogitas modo de sole, vel de aliquo amico tuo, aut de te ipso. Si unus est sol, falsus est iste quem tu cogitas fingis: quoniam ille certis locis et temporibus cursum suum peragit, istum vero constituis ubi vis. Si unus est ille amicus tuus, falsus est iste quem cogitas fingis: quoniam ille ubi sit, nescis; istum autem ubi vis, fingis. Porro te ipsum hoc esse loco sentis, et tamen figmento cogitationis vadis ubi vis, et loqueris cum quibus vis, et hoc verum non est, quia modo ibi non es. Quoniam ergo falsa sunt hæc, noli amodo talia cogitare, sed jacta cogitatum tuum in Domino, qui te fecit et refecit, elegit et vocavit, judicabit et salvabit.

73. O quot et quanti hæc hora cum eo loquuntur, eumque in semetipsis amplectantur! tu vero in his delectaris quæ pereunt et transeunt, et tecum manere non possunt! Considera quam multi modo moriuntur; quibus si hæc hora ad agendum poenitentiam concederetur, quæ tibi concessa est, quomodo per altaria, et quam festinanter currerent, et ibi flexis genibus, vel certe toto corpore in terram prostrato tandem suspirarent, plorarent, et orarent, donec plenissimam peccatorum veniam a Deo consequi mererentur? Tu vero comedendo, bibendo, jocando, et ridendo, tempus otiose vivendo perdis, quod tibi indulerat Deus ad acquirendam gratiam, et ad promerendam gloriam. Cogita etiam quot animæ in inferno nunc cruciantur sine spe veniæ et misericordiæ. Si amor Dei te tenere non potest, saltem teneat et terreat timor iudicii, metus gehennæ, laquei mortis, dolores inferni, ignis urens, vermis corrodens, sulphur fetens, flamma tartarea, et omnia mala. Discute adhuc te ipsum, ut scias quid desit tibi, ne in illa ultima discussione **362** coram omnibus confundaris, si inventa fuerit in te iniquitas.

CAPUT XXXV.

Pergit confiteri varias et instabiles affectiones ac perturbationes suas.

74. Digne pensare, et sufficienter aestimare non valeo, quæ sit illa tam multiplex cogitationum mearum volubilitas, et tam inquieta et infatigabilis velocitas, quæ per tam multa, tam varia, tam infinita discurre me facit. Nulla enim hora et nullo temporis memento quiescere possum, sed per infinita spa-

tia locorum, et volumina temporum mira festinatione pertranseo. Undique patet mihi facilis transitus, agilis discursus, de summis ad ima, et de imis ad summa; de primis ad novissima, de novissimis ad prima. Digne explicare non possum, quod alternationis modos momentaneis permutationibus induo, et quam multiformiter me alternantium vicissitudinum motibus variare consuevi, et quibus perturbationibus quotidie afficior. Modo me in fiduciam erigo, modo in diffidentiam cado. Nunc per constantiam figor, nunc subitaneo terrore concutior: modo me turbat ira, modo ingens furor exagitat. Nec illud adeo mirum, quod variis qualitatibus diversisque perturbationibus per singula momenta afficior; sed illud supra modum stupendum, quod sub eodem pene momento sæpe contrariis affectionibus tangor: nunc odio, nunc amore ducor; modo gaudio, modo mœrore detrahor. Quam sæpe inter mira gratulationis meæ tripudia, superveniens subitoque emergens tristitiæ causa me vehementer concutit ac dejicit, et omnem illam exultantis animi mei solemnitatem subito in mœrorem vertit! Sæpe diu multumque dilecta nimio postmodum odio prosequor, et vehementer approbata atque desiderata subito detestor. Sed quis omnium mearum affectionum qualitates enumeret? quis omnes variationis meæ modos explicare sufficiat? Pene quot sunt diversitates rerum tot sunt varietates affectionum mearum.

CAPUT XXXVI.

Responsio patris spiritualis, quam sit utilis necessaria sui cognitio.

75. Cum inter omnia animalia, humanum genus tum digniori forma, tum digniori potentia dignius reperitur; nulla scientia melior est illa, qua cognoscit homo se ipsum. Relinque ergo cætera, et te ipsum discute: per te curre, et in te consiste. A te incipiat cogitatio tua, et in te finiatur; nec frustra in alia distendaris te neglecto. Præter salutem tuam nihil cogites; quoniam in acquisitione salutis tuæ nemo est tibi germanior, nemo propinquior te ipso. Si vero aliquid cogitationi tuæ se offerat, quod non quoquo modo ad tui ipsius salutem pertineat, illico respue et exspue, ut semper te possis inspicere, et de cognitione tui venire ad cognitionem Dei. Agnoscere se debet homo, ad quæ bona sit naturaliter promptior, vel ad quæ mala proclivior: quibus studiis debeat vehementius insistere, contra quæ mala debeat instantius vigilare: quibus exercitiis valeat melius promoveri, quibus vitiis valeat facilius corrumpi: quibus culpis subiaceat, vel quibus meritis emineat, et quid pro his poenæ vel præmii expectare debeat: quantum quotidie proficiat, vel deficiat: cum quanta animi industria satagat præterita mala flere, præsentia declinare, futura prævenire: cum quanta animi constantia studeat reparare bona amissa, custodire et multiplicare possessa. O quam necessaria discussio et quam miranda speculatio, tot animi virtutes, tot ejus exercitationes, tot ejus

studia vel merita præ oculis habere, et hujusmodi contemplationi diutius inhaerere!

76. Suspende ergo animum tuum ab inferiorum amore; ne forte de sublimibus ejectus, et de loco voluptatis a propria concupiscentia abstractus et illectus, post concupiscentias tuas eat, et vagus fiat et profugus super terram. Denique, si cupis implere dominicum præceptum, **363** omni custodia serva cor tuum (*Prov. iv, 23*). Nescit enim quid de spiritu angelico, quid de Spiritu divino sentire debeat, qui suum prius non cogitat. Nihil recte existimat, qui se ipsum ignorat. Nescit quod sub pedibus suis omnis mundana gloria subiaceat, qui conditionis suæ dignitatem non pensat. O custos cordis, si nondum es idoneus intrare ad te ipsum, quomodo ad illa rimanda idoneus eris quæ sunt intra, vel supra te ipsum? Si necdum dignus es intrare tabernaculum primum, qua fronte præsumis ingredi tabernaculum secundum, hoc est in Sancta sanctorum? Si nondum moliri potes gressus altos, ut cum Domino Jesu, vel saltem cum Moysæ ascendas in montem excelsum; qua præsumptione putas volare in cœlum? Prius redi ad te, quam rimari præsumas quæ sunt supra te. Prius sol ortus sui confinia irradiat, quam ad altiora conscendat. Primum ergo est ut redeas ad te ipsum; intres ad cor tuum; discas aestimare spiritum tuum. Discute quid sis, quid fueris, quid esse debueris, quid esse poteris: quid fueris per naturam; quid modo sis per culpam, quid esse debueris per industriam; quid adhuc esse possis per gratiam. Discite ex tuo spiritu cognoscere quid debeas de aliis spiritibus aestimare. Hæc porta, hæc scala, hic introitus, iste ascensus: hac intratur ad intima, hæc elevatur ad summa. Vides quantum valeat homini plena cognitio sui? Ex hac siquidem proficit ad cognitionem omnium cœlestium, terrestrium, et infernorum.

CAPUT XXXVII.

Propositum poenitentis de se ipso diffidentis, et ad Dei familiaritatem anhelantis.

77. Scire vellem qualis ipse sum, sed vix de me ipso vera discernere possum. Amor namque privatus, quem erga me ipsum habeo, aufert mihi verum iudicium de me ipso. Idcirco parum mihi credo de me ipso, utpote homini mendaci, timens ne, si me ipsum iudico, mentiatur iniquitas sibi (*Psal. xxvi, 12*). Judicet ergo me ille, cui omnia nuda sunt et aperta: quem fallere non possum, quia sapientia est; nec effugere, quia ubique est; neque corrumpere, quia justitia est. Ille veniat ad me, cujus delicæ sunt esse cum filiis hominum (*Prov. viii, 31*); qui stat ad ostium et pulsat, paratus introire, si ei aperuero (*Apoc. iii*). Intret ergo et sanctificet sibi sanctuarium, quoniam sanctus est, et domum ejus decet sanctitudo. Exstirpet vitia, ordinet cogitationes, sanet affectiones, mores componat. Nullus ei in aliquo resistat; ut sit in pace locus ejus (*Psal. lxxv, 3*). Utinam nullus hominum esset mecum exterius, ut familiarius loqui possem cum eo interius.

A Ipse enim et secretum quærit, et solitarium locum diligit. Fugiam ergo hominum solatia et colloquia, ut in secreto cordis mei Deum habitatorem habere possim. Valde tamen difficile est ab exterioribus ad interiora mentem revocare, et ibi permanere. Nec minus difficile est de visibilibus ad invisibilia penetrare, et in illis diutius consistere. Dura sunt hæc, et multum laboriosa, sed valde fructuosa. Assuescam igitur sola intima cogitare, sola interiora diligere, et in illis permanere, ut possim audire quid loquatur in me Dominus Deus meus. Ecce adsum, piissime Domine: tecum sum, intus tuum. Quamdiu in exterioribus occupatus fui, vocem tuam intra me audire non potui. Nunc autem reversus ad me, ingressus sum ad te, ut possim te audire, et tibi loqui. Loquere ergo, misericordissime, quia audit servus tuus: loquere, quia paratus sum obedire. Quidquid jusseris, pro posse meo libenter devotus implebo.

78. O anima mea, Rex Angelorum venit ad nos, et hospitatus est nobiscum. Lætetur ergo de tanto hospite nostro corde perfecto. Demus ei gloriam et honorem, quoniam dignatus est visitare servos suos. Epulemur et jucundemur cum eo in lætitia et exultatione. Delectemur in eo de eo, et nullus sit ei in aliquo molestus, ne in ira recedat a nobis, et inducat super nos maledictionem pro benedictione. Exhibeamus ei omne servitium charitatis, rogantes et deprecantes ut nobiscum manere dignetur. Si vero non possumus persolvere et totum quod debemus; saltem nosmetipsos humiliter ei subdamus ad omnem voluntatem ejus. Sit hæc dies solemnitas, in qua Salvatorem **364** nostrum in hospitio nostro læti suscepimus. Nullum membrum, nullum officium ab hoc gaudio excludatur. Conveniant ergo in unum omnes cogitationes et affectiones, diem festum celebrantes in omni puritate et sanctitate. Nulla se aliena cogitatio interserat, quæ hujus solemnitatis gaudia perturbet. Oculi mei semper ad Dominum, per quem sum, vivo et sapio; nec cessent lacrymis pedes ejus rigare. Audiant et intelligant aures quid in nobis ei displiceat, vel quid ei placeat; quid damnet, vel quid approbet. Delectetur odoratus illo suavissimo odore dulcedinis ejus. Odor ejus odor vitæ æternæ, odor totius suavitatis et jucunditatis. Repleatur os meum laude, ut cantem gloriam tuam, altissime Domine (*Psal. lxx, 8*). Sit meditatio cordis mei in conspectu tuo semper (*Psal. xviii, 15*), ut te possim videre per fidem et contemplationem, donec merear videre faciem ad faciem. Clementissime Pater, nihil in nobis cesset a laude tua. Benedic, anima mea, Domino; et omnia quæ intra me sunt, nomini sancto ejus (*Psal. ciii, 1*). Benedic, et dic:

Gloria, laus et honor tibi sit, rex Christe redemptor.

CAPUT XXXVIII.

Animæ cum Deo analogia et similitudo.

79. O anima mea, si vis amari a Deo, reforma in te imaginem suam, et amabit te: repara in te si-